

Vorderen camerabeelden door de politie

Bij het vorderen van gegevens van bedrijven en instellingen blijkt dat camerabeelden tot de meest gevorderde gegevens behoren. Camerabeelden zijn van groot belang zijn voor het opsporingsonderzoek en voor de rechtspraak. Zoek op “camerabeelden” in de rechtspraak www.rechtspraak.nl en u vindt in de periode 30 april 2020 en 30 april 2021 meer dan 1500 zaken waarin camerabeelden een meer of minder belangrijke rol spelen.

Het Wetboek van strafvordering (hierna afgekort tot: WvSv) kent vanaf 1 januari 2006 specifieke opsporingsbevoegdheden voor het verkrijgen van gegevens door opsporingsambtenaren. Gegevens zijn alle data die vastgelegd zijn door bedrijven en instellingen. Bij het beschikbaar stellen van camerabeelden aan de politie moet de ondernemer / instelling rekening houden met de Algemene Verordening Gegevensbescherming (hierna afgekort tot: AVG) van toepassing. Indien gegevens gevorderd worden heeft het bedrijf / instelling geen keuze om wel of niet mee te werken. Er moet verstrekt worden.

AVG

Op grond van de AVG staat het bedrijven en instellingen niet vrij om camerabeelden zonder meer te verstrekken aan de politie als zij daarom vraagt. Bedrijven en instellingen leggen gegevens immers vast voor hun eigen doelen en niet om de politie te helpen om misdrijven op te helderen. Die doelen kunnen samen lopen, maar dat hoeft niet. Indien de doelen waarvoor camerabeelden worden verzameld beperkt geformuleerd zijn¹, mogen bedrijven en instellingen camerabeelden alleen beschikbaar stellen als de opsporingsambtenaar over een wettelijke titel beschikt op grond waarvan het bedrijf of de instelling verplicht is de gegevens te verstrekken². Bedrijven en instellingen die hierin onzorgvuldig zijn kunnen door degene wiens gegevens zijn verstrekt aansprakelijk worden gesteld voor geleden schade. Hoewel het natuurlijk sympathiek is om de politie te helpen zitten bedrijven niet te wachten op dit soort acties van de visueel geobserveerde.

De bepalingen in het WvSv over het vorderen van gegevens (waaronder camerabeelden) scheppen zowel voor bedrijven en instellingen als voor de justitiële autoriteiten duidelijkheid over de verstrekking en vergaring van daarvan. De keerzijde is dat sprake kan zijn van onrechtmatig verkregen bewijs als de politie op een verkeerde rechtsgrondslag de derde dwingt om camerabeelden beschikbaar te stellen. Dat kan leiden tot bewijsuitsluiting met als gevolg dat de verdachte wegens gebrek aan bewijs wordt vrijgesproken. Het risico dat de rechter de verkregen gegevens onrechtmatig oordeelt omdat de bepalingen van het WvSv niet in acht zijn genomen is niet zo groot. Hoewel de Hoge Raad van mening is dat gegevens **ofwel** door middel van een vordering **ofwel** uit eigen beweging door aangever aan de politie moeten zijn verstrekt is bewijsuitsluiting en daarmee vrijspraak van de verdachte vrijwel nooit aan de orde.³

¹ Zo las ik in het verwerkingsregister van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat dat hun cameratoezicht beperkt is tot “controle op de in- en uitvoer van mensen en goederen”.

² Bij een vordering door de politie is de verwerkingsgrondslag voor het bedrijf / de instelling art. 6 lid 1 onder c AVG (gegevens moeten verwerkt worden omdat de wet daartoe verplicht).

³ Zie bijvoorbeeld Hoge Raad 21 december 2010, ECLI:NL:HR:2010:BL7688 en Gerechtshof 's-Hertogenbosch 21 december 2012, ECLI:NL:GHSHE:2012:BY7595. Bewijsuitsluiting is een bevoegdheid van de rechter en alleen aan de orde indien door de onrechtmatige bewijsgaring een belangrijk strafvorderlijk voorschrift of rechtsbeginsel in aanzienlijke mate is geschonden. Daarbij houdt de rechter rekening houdt met het belang dat het geschonden voorschrift

Vrijwillige verstrekking

De wetgever heeft uitdrukkelijk bepaald dat het opsporingsambtenaren niet vrij staat om derden (lees: het bedrijf dat over camerabeelden beschikt) te vragen gegevens op vrijwillige basis te verstrekken. De gedachte hierbij is dat de derde veelal over onvoldoende inzicht beschikt in het opsporingsonderzoek om een goed besluit te nemen. Hij wordt dan belast met een verantwoordelijkheid die eigenlijk bij de opsporende instantie behoort te berusten.

Een dergelijke afweging kan een bedrijf / instelling wel maken indien het doel van het cameratoezicht is om personen en goederen te beschermen. Met dit doel is verenigbaar dat camerabeelden aan de politie worden verstrekt als daarmee de dader van een inbraak kan worden geïdentificeerd. Bij het verstrekken van camerabeelden is dan sprake van een doelverstrekking (art. 5 lid 1 onder b jo. art. 6 lid 1 onder f AVG). Om die reden heeft de wetgever, bij monde van de toenmalige Minister van Veiligheid en Justitie⁴ uitdrukkelijk de mogelijkheid open willen laten dat vrijwillig gegevens worden verstrekt en dat deze nadien rechtmatig door politie en justitie worden gebruikt.

Dat door de aangever vrijwillig verstrekte gegevens – zonder een daaraan ten grondslag liggende vordering - niet aan een veroordeling in de weg staat bewijzen de volgende praktijkgevallen. In het eerste geval deed een tankstation aangifte van diefstal van een kettingzaag uit de winkel. Aangeefster had gezien dat de kettingzaag door de dader werd meegenomen zonder te betalen en deelde in haar aangifte mee dat de dader op de camerabeelden van het tankstation stond. Kort na de melding van de diefstal heeft verbalisant met toestemming van de aangever ingelogd op de server van het tankstation en de camerabeelden van de gemelde diefstal bekeken. Naar aanleiding van deze beelden is verdachte buiten heterdaad aangehouden. De rechtbank was van oordeel dat de camerabeelden door het tankstation vrijwillig waren verstrekt, zodat de beelden zonder vordering konden worden verkregen en gebruikt.⁵

In het tweede geval was sprake van een vechtpartij in een café. De uitbater van het café had na het incident dvd's met camerabeelden van de in het café aanwezige beveiligingscamera's aan de politie overhandigd. Hierop was het geweldsincident te zien. De politie nam daarop de dvs's in beslag. De rechter oordeelde dat er geen enkele indicatie was dat het bedrijf niet heeft willen meewerken aan opsporing van de dader van het incident in het café, via het bekijken van de beelden van de beveiligingscamera's. In tegendeel: het bedrijf heeft nadien zelf de relevante beelden op twee DVD's gebrand, zonder verzoek daartoe van de politie. Het was aldus de kennelijke bedoeling van het bedrijf dat de politie kennis zou krijgen van de camerabeelden om zo verdachte op te kunnen sporen. Gelet daarop kwam de rechtbank tot de conclusie dat de politie gebruik heeft mogen maken van de vrijwillig afgegeven camerabeelden. Een vordering was reeds daarom niet vereist.⁶

Voorkom misverstanden

Om misverstanden te voorkomen doet het bedrijf / instelling er verstandig aan het cameratoezicht zorgvuldig uit te werken in het “verwerkingsregister” ex artikel 30 AVG. Het “verwerkingsregister” geeft inzicht in de doeleinden waarvoor persoonsgegevens verwerkt worden en maakt de datastromen inzichtelijk. Onder het begrip “verwerken” valt het verzamelen van persoonsgegevens alsmede het verstrekken van persoonsgegevens aan

dient, de ernst van het verzuim en het nadeel dat daardoor wordt veroorzaakt voor de verdachte.

⁴ Minister Donner, Tweede Kamer, 27 oktober 2004, 29 441, 14-816

⁵ Rechtbank Alkmaar, 5 augustus 2010, ECLI:NL:RBALK:2010:BN3312

⁶ Rechtbank Amsterdam, 5 juli 2010, ECLI:NL:RBAMS:2010:BN1025

personen en instanties die in het verwerkingsregister gedefinieerd zijn als “ontvanger”. Voor cameratoezicht dient in ieder geval te worden opgenomen dat camerabeelden verzameld worden voor het:

- a. reconstrueren van voorvallen die een inbreuk hebben gemaakt op grondrechten;
- b. onderzoeken van vermeende integriteitsschendingen en/of overtreding van gedragsregels en/of wettelijke voorschriften.

Indien de doeleinden op deze wijze geformuleerd zijn, is het verenigbaar met die doeleinden dat camerabeelden op vrijwillige basis aan de politie verstrekt worden.

Camera in beeld

Om te weten waar camera's geïnstalleerd zijn en wat zij 'zien', maakt de politie gebruik van een databank, genaamd 'Camera in Beeld'⁷. Met deze databank kan de politie snel achterhalen waar zich in de buurt van een misdrijf camera's bevinden die mogelijk beelden van de dader hebben. Mocht er bijvoorbeeld een inbraak zijn gepleegd dan kijkt de politie in het systeem waar er camera's hangen waar mogelijk iets op te zien is en neemt vervolgens contact op met de eigenaar van die camera's.

Welk artikel past de politie toe?

Indien de verstrekking aan de politie onverenigbaar is met de doeleinden waarvoor de camerabeelden verzameld zijn moet de politie vorderen. Tot 1 juni 2018 werden camerabeelden gevorderd door de officier van justitie op grond van art. 126nd WvSv. Vanaf 1 juni 2018 kunnen camerabeelden door de opsporingsambtenaar zelf worden gevorderd (in plaats van door de officier van justitie) met art. 126nda WvSv. Met deze nieuwe wettelijke bepaling kunnen camerabeelden van bijvoorbeeld banken, supermarkten, bedrijven of burgers sneller en met minder administratieve handelingen beschikbaar komen voor de opsporing. Dit komt de snelheid van mogelijke opsporing van de dader ten goede en leidt tevens tot een vermindering van de administratieve lasten voor de politie.

Artikel 126nda Wetboek van Strafvordering

1. In geval van verdenking van een misdrijf als omschreven in artikel 67, eerste lid, kan de opsporingsambtenaar in het belang van het onderzoek van degene van wie redelijkerwijs kan worden vermoed dat hij toegang heeft tot beelden gemaakt met camera's voor de beveiliging van goederen, gebouwen of personen, vorderen deze gegevens te verstrekken.
2. Een vordering als bedoeld in het eerste lid kan niet worden gericht tot de verdachte. Artikel 96a, derde lid, is van overeenkomstige toepassing. De vordering kan geen betrekking hebben op persoonsgegevens betreffende iemands godsdienst of levensovertuiging, ras, politieke gezindheid, gezondheid, seksuele leven of lidmaatschap van een vakvereniging.
3. De vordering kan mondeling worden gegeven. De vordering bevat een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de gegevens die worden gevorderd en de titel van de vordering. De opsporingsambtenaar stelt de vordering in het geval deze mondeling is gegeven achteraf op schrift en verstrekt deze binnen drie dagen nadat de vordering is gedaan aan degene tot wie de vordering is gericht.
4. De opsporingsambtenaar maakt van de vordering en de verstrekking van gegevens proces-verbaal op, waarin wordt vermeld:
 - a. de titel van de vordering;
 - b. de verstrekte gegevens;
 - c. het misdrijf en indien bekend de naam van de verdachte;
 - d. de feiten of omstandigheden waaruit blijkt dat de voorwaarden, bedoeld in het eerste lid, zijn vervuld.

⁷ Zie de link: <https://www.politie.nl/themas/camera-in-beeld.html?sid=55ab01fa-f51c-43b7-bc46-53327ad48d12#alinea-title-wat-is-camera-in-beeld> (tekst website niet geheel actueel)